

Izhaja
enkrat
na mesec
in sicer
početkom
meseca.

ŽENSKI LIST

GLASILO ZVEZE DELAVSKIH ŽEN IN DEKLET.

Naroča se
pri upravi
v Ljubljani,
Poštni
predal 290.

Naročnina za celo leto 12 Din.

V Ljubljani, 1. junija 1932.

Posamezna številka 1-50 Din.
Za inozemstvo 2 Din.

Stališče jugoslovanske delegacije pri Mednarodnem uradu dela glede zaščite otrok in žen.

Letošnje konference Mednarodnega urada dela v Ženevi se je udeležila kot delegatka naše države ga. Atanacković, uradnica v ministrstvu za socialno politiko v Beogradu. Na svojem povratku se je ustavila v Ljubljani, kjer je podala na vabilo Jugosl. ženske zveze izčrpno poročilo o svojih vtisih in sodelovanju ter o sklepih konference.

Ker je zlasti za delovno ženo potrebno, da pozna oni forum, kjer se sklepa o njenih pravicah in dolžnostih, se nam zdi primerno, da tudi naš list označi nekatere bistvene točke predavanja ter zavzame svoje stališče.

Kakor znano, je Medn. urad dela sestavni del Društva narodov, ki ima v glavnem namen, ustvariti in zajamčiti svetovni mir. V kolikor se ustvaritelji D. N. zavedajo, da se more trajni mir ustvariti le na podlagi socialne pravičnosti med posamezniki in med narodi, skušajo v praksi izvesti nekatere tozadevne pogoje, vendar se pa iz njihovega prizadevanja jasno čuti težnja, da bi bil volk sit in koza cela.

Najbolj pereč socialni problem je gotovo odnos med delodajalcem in delojemalcem, kajti v tem odnosu se najbolj jasno odraža krivičnost družabnega reda, ki temelji na izkoriščanju delovnih ljudi po delodajalcih. MUD stremi za tem, da bi zadovoljivo rešil vprašanje dela ter odnose med delodajalci i delojemalci. Predvsem skuša določiti in regulirati delovni čas, urejevati mezdna vprašanja, rešiti razne vrste socialnih zavarovanj; za slučaj bolezni, starosti, onemoglosti, sedaj zlasti za primere brezposelnosti. V to svrhu zbira urad gradivo o ekonomskih in socialnih prilikah v vseh državah, tudi onih, ki niso čla-

nice DN, »administrativni svet«, v katerem so zastopani delodajalci, delojemalci in države-članice, pa kontrolira delo urada, s katerim skupno pripravlja gradivo za konferenco. Naloga konference je, da snuje in sprejema predloge z namenom, da jih države vključijo v svoje zakonodaje, ali da se moralno obvezajo, izvajati jih pri svojih odredbah. Na konferenci sodelujejo po štirje delegati iz vsake včlanjene države in sicer 2 vladna, 1 delavski in 1 delodajalski. Pri uradu deluje tudi razmeroma lepo število žen, kar je v znatni meri zasluga zastopnice angleških delavk, Bonfieldove.

Na letošnji konferenci so bila na dnevnem redu sledeča glavna vprašanja: zavarovanje za primer invalidnosti, za starost in onemoglost, za primer brezposelnosti; dalje o brezplačnem posredovanju dela in o določitvi starosti otrok, ki jih smejo sprejemati na delo industrijski obrati. Obravnavalo se je tudi vprašanje o zaščiti noseče matere.

Nas zanimajo zlasti sklepi o zadnjih dveh vprašanjih, posebno pa stališče, ki ga je zavzela delegatka naše države ga. Atanackovićeva.

Konferenca je določila za pripustitev otrok k industrijskemu delu 14. leto, kjer pa velja šolska obveznost do 16. leta, se podaljša doba za 2 leti. Atanackovićeva pa je predlagala, naj bodo glede na izjemne razmere v južnih pokrajinah naše države, kjer po večini otroci nimajo prilike tako dolgo posečati šolo, izjemno pripuščeni na delo že z dvanajstim letom. Ne smejo pa vršiti nočne službe in delovni čas pred 14. letom ne sme obsegati preko 5 ur dnevno. Če pa obiskujejo osnovno šolo med 12. in 14. letom, pa ne smejo biti za-

posleni skupno s poukom več kot 7 ur, (torej 2 uri dela).

Čudimo se, da je mogla ta predlog staviti ga. Atanackovićeva kot socialna delavka in kot žena. Vsi vemo, da se zlasti danes delodajalci sploh ne drže pogodb, niti predpisov, ter da so se že doslej določila glede otroškega dela vedno kršila. Sedaj pa pride še predlog, ki daje koncesije kapitalistu pri izkoriščanju otrok, in to celo s strani žene! Ali ni pomislila, kako kvarne in dalekosežne posledice imajo take koncesije za otroke, bodisi z ozirom na njihovo telesno zdravje kakor tudi glede njihovega duševnega razvoja? Kako more otrok napredovati v šoli, če mora po pouku na delo, namesto, da se mu nudi primerno razvedrilo in prilika za učenje. Res je, 2 uri (oziroma 5 ur, če je brez pouka) ni mnogo, toda kdo se bo držal predpisanega časa, kdo zaposluje delovno moč samo po 2 uri? Mislimo, da bi morala vsaka žena stremeti za tem, in če ima priložnost, tudi brezpogojno delati na to, da se vsem otrokom omogoči čim boljša osnovna izobrazba in vzgoja ter s primernimi ukrepi zajamči normalen telesni razvoj; ti ukrepi pa morajo biti ravno nasprotni od onih, ki jih je sprejela konferenca za našo državo.

Morda je imela delegatka kot vladna zastopnica določna navodila, po katerih se je morala ravnati. V tem slučaju se nam mora videti to stališče še bolj nerazumljivo, ker je nedosledno, kajti v naši državi traja zakonito določena šolska obveznost do 14. leta. Delati bi morali na to, da se povsod izvede, a ne, da se s takimi določbami daje možnost kršitve. Take koncesije gredo potem lahko v nedoglednost in morajo ovirati vsak razmah in napredek izobraževalnega in vzgojnega dela med narodom.

Kakor znano, je konferenca pri MUD že pred leti sprejela predloge o zakoniti zaščiti delovne žene, ka-

tere so si včlanjene države tudi osvojile. Sem spada med drugim prepoved nočnega dela, zaposlitve žen v onih panogah industrije, ki posebno škoduje ženskemu organizmu kot nosilcu kali za potomstvo, posebno zaščita noseče matere itd. Toda zopet se je izkazalo, kako prav imajo oni, ki gledajo na delo DN z nezaupanjem kot na nekaj fiktivnega, navideznega. Delodajalci se pogodb ali niso držali, če so se jih pa držali, je bilo to v škodo ženi, ki ji je bil na pr. res dovoljen porodniški dopust, če se ga je pa poslužila, je medtem časom podjetnik zaposlil drugo delovno moč, navadno moškega, napram kateremu ima manj obveznosti kot napram ženi. Zato so se odločile nekatere ženske organizacije, med njimi baje celo delavske, da zahtevajo revizijo zaščitnih konvencij, ki naj odpravi zaščito žene. To stališče je gotovo povsem pogrešeno, toda porojeno je iz današnje obupne borbe za existenco: bolje je delo pod najslabšimi okolščinami kot umiranje od lakote. Vendar pa so v večini žene, ki vztrajajo na zahtevi zaščite delovne žene. Tudi jugosl. delegatka je zastopala to stališče, ki je izraz vseh naših ženskih organizacij. Kajti edino pravilno je, da neprestano zahtevamo svoje pravice, da pokazujemo ženam nanje.

Za zaščito stanovanjskih najemnikov.

Ker je stanovanjsko vprašanje poleg prehrane eno najvažnejših za zdravje delovnega ljudstva, prosi Zveza delavskih žen in deklet, da vlada prepreči vsako uderuštvo in špekulacijo s stanovanji. Vse anketne so pokazale, da so in bodo hišni posestniki vedno zahtevali, da jim vsak človeški rod najmanj dva do trikrat plača hišo. Vlada naj premisli, koliko rodov preživi ena hiša in kolikokrat jo najemniki plačajo, in to seveda povečini delovno ljudstvo, ker ravno ono nima nikdar toliko sredstev, da bi si sezidalo svoj dom.

Dolžnost države, banovin in občin je, da to krivično uredbo bodočemu človeštvu preprečijo s tem, da začne država z banovinami in občinami zidati zdrava stanovanja, katera morajo ostati vedno le državna, banovinska in občinska last.

Tudi kar se tiče enodružinskih hiš, ki jih postavlja tu ali tam revno ljudstvo, je jako pogrešeno. V največjih primerih roditelji s trdim de-

lom in stradanjem vse svoje življenje, sezidajo in plačajo hišo. Dostikrat tudi starejši otroci pripomorejo k izplačevanju, končno pa dobi to hišico samo en otrok, ker za več ni prostora. V nemalo slučajih pa otroci ne znajo ceniti vrednost te s trudapolnim delom sezidane hiše in jo lahko miselno zapravijo. Vsak človek mora imeti streho nad seboj, zatorej naj vsak skrbi, da se na ta način pravično reši stanovanjsko vprašanje.

Iz gori navedene nujne potrebe po zaščiti stanovanjskih najemnikov je naša organizacija vložila sledečo tozadevno vlogo na kr. bansko upravo:

»Vsi dosedanji razgovori o stanovanjih in najemninah so pokazali, da so in bodo težnje hišnih posestnikov šle za tem, da jim vsak človeški rod dva do trikrat izplača hišo.

Ker je pa s tem najbolj prizadeto delovno ljudstvo, ki se zlasti ob sedanjih brezposelnosti in delnem zaposlenju najtežje bori za svoj in svojih družin obstoj, prosimo p. n. bansko upravo, da pospeši uzakonitev najemniške zaščite.«

Proletarski otrok v gospodarskem življenju.

1. POGlavJE.

1. Gospodarske nadloge delavskega otroka.

Vsem je znano dejstvo, da imajo najrevnejše rodbine največ otrok. Ta množica otrok je navadno vir hude, vedno bolj naraščajoče bede. Vzrok tega velikega zaroda je nepoučenost proletarijata v vprašanih prepričenja oploditve. Na tem zelo važnem polju je v delavskem razredu zelo malo poučenosti.

Najčešče pa plod dozori v materinem telesu. Pogosto je oče spolno bolan, je alkoholik ali pa tuberkulozen. Predvsem poslednji dve boleznii imata v proletarijatu domovinsko pravico in tretja ne nosi zastoj žalostnega naziva »proletarska bolezen«. Pijanci spočenjajo idijote, epileptike, bolešno nervozne, otroke s tuberkuloznimi nagnenji, otroke, ki imajo vidov ples, otroško ohromelost, vodenične glave. O armadi otrok, ki so za edino dediščino v svet dobili od svojih bolnih staršev kali telesne in duhovne manjvrednosti, poroča v svoji knjigi »Proletarski otrok« (Založba Albert Laugen, München 1922) Otto Rühle, čigar pretresljivemu opisovanju bom v tem odstavku v glavnem sledil. Tako je proletarski otrok pogosto že v materinem telesu bolan; toda tudi stradati mora že v materinem telesu. Kajti redkokdaj je dano proletarski materi uživati tako zdravo in redilno hrano, ki nudi poroštvo za zdravo rast nastajajočega človeka. V mnogih slučajih mora noseča žena

opravljati težko tovarniško delo: nastajajoči otrok je izpostavljen najtežjim nevarnostim (s padcem ali sunkom, pritiskom na materino telo, vdihavanjem škodljive snovi, med drugim svinca, živega srebra, pruske kisline, žveplovodika, arsenika, tobačnega prahu). Toda tudi težko hišno delo proletarske žene je nastajajočemu življenju nevarno. Tik pred porodom šele navadno odloži žena tovarniško kakor tudi hišno delo. Živi v strahu pred zmanjšanjem zaslužka, pred podražitvijo gospodinjstva. Številne proletarske žene morajo roditi brez babiške pomoči. Nova nevarnost za proletarskega otroka! Rühle poroča, da v Berlinu poraja 16%, v nekaterih nemških okrožjih celo 53,6% žena brez babiške pomoči. — Vsled vseh teh okoliščin, ki so končno posledice gospodarske stiske proletarijata, je med proletarci zdaleka več mrtvorojenih kot med imovitimi sloji. Toda usoda mrtvorojenih otrok je še ugodnejša mimo usode onih otrok, ki v uri rojstva izgube mater in so pahnjeni tako dvakrat brez pomoči v ta brezupni svet. — Teža proletarskih otrok je manjša od normalne teže, ko se rode. Tovarniške delavke rode za 200 g lažje otroke kot gospodinje. (Rühle.) Možnosti teh otrok, kljubovati težkemu življenjskemu boju so potemtakem zelo majhne. V proletarskem stanovanju zagleda »luč« sveta v nešteti slučajih slaboten otrok, ki je čisto že tretji, četrti ali sedmi. Pogosto je nezaželjen gost, neradostno sprejeti sojedec ob že itak skromno pogrnjeni mizi.

Mali proletarec se pridruži trpljenju svojega razreda. In to trpljenje ni majhno. Pred vsemi proletarci stoji dvoje pošasti: brezposelnost in skrajšan delovni čas. V mali Avstriji je februarja leta 1925 znašalo

število brezposelnih nič manj kot 212.410, torej trideseti del vsega prebivalstva. Če računamo še družine, je bila to šestina vsega prebivalstva. Na posledicah brezposelnosti trpe najbolj najslabotnejši med proletarci — otroci. Glad, glad, glad, to je žalostna pesem njihovih otroških let. Kako govori v Dantejevem peklju grof Ugolino, ki je moral zreti, kako njegovi otroci od lakote umirajo:

Tožili so v polsnu še moji mali,
ki tu bili so in prosili kruha.
Če tuge ne deliš, kedaj pač boš jo?
če veš, kar mi srce je razodelo,
z menoj ne jokaj bi, kdaj pač bi plakal?

To je bolesten krik iz srednjega veka. Kolikim proletarcem pa je ta grozotna muka dodeljena v sedanjosti?

Zapuščeni otroci stradajo, če je oče brez posla, stradajo, če je njegov delovni čas skrajšan, stradajo tudi, če plača ne zadošča vsled stalnega naraščanja cen. Že na stotisoče dojenčkov pomre vsled lakote. Najbedneje je bilo med vojno: v Avstriji je leta 1918 umrlo na 100 otrok 20,58 v prvem letu. Od leta 1920 je padlo število na 15,08. Večinoma so to proletarski dojenčki, ki morajo poginiti, ker so ravno mali proletarci, dokazuje Rühle na podlagi dejstev v raznih statistikah. Rimski zgodovinar Plutarch poroča, da so reveži rimske cesarske dobe morili svoje male otroke, ker se niso upali, da bi jim dali za delež »veliko in strašno bolezen revščine«. Večina proletarskih otrok ne dobiva naravne in najbolj zdrave hrane: Pomanjkanje prepevuje čisto in češče proletarski materi, da bi sama dojila svojega otroka. Ali poznate pretresljive besede angleške delavke, ki jih spo-

Marxov „Kapital“.

Konzorcij »Svobode« je sklenil, da bo izdal letos slovenski prevod nad vse važne knjige Marxovega »Kapitala«. To misel in ta sklep najtopleje pozdravljamo.

Karl Marx je v tej svoji knjigi, ki je njegovo glavno delo, obdelal ves razvoj kapitalističnega gospodarstva in kar pride z njim v dotiko. V njej obravnava predzgodovino in namen veleindustrijskega kapitala, produkcijski proces blaga, razmerje med podjetnikom in delavcem, mezdo in delovni čas ter vpliv moderne tehnike na položaj delavcev.

Dalje obravnava gibanje kapitala, to so produkcijski stroški, cene izdatkov, celokupni dohodek in njegovo delitev na dobiček. To velikansko delo je obdelal Marx v treh debelih zvezkih, ki pa je bilo vsled preobširnosti malo komu razumljivo in tudi po ceni delavstvu nedostopno. Razni marksisti so poizkušali to delo strniti ter iz njega napraviti ljudstvu dostopno knjigo. To je najbolje izvršil Julij Borchardt in je njegova knjiga dosegla v Nemčiji že mnogo naklad. Za slovenski prevod te izdaje so se odločili tudi naši fantje.

Žene! To je prepotrebna knjiga za vsako delavsko ženo. Iz nje bo črpala

znanje, po njej bo spoznavala ustroj sveta in se ji bo širilo obzorje. To ni roman, ob katerem se človek pozabava nekaj ur, če ima čas, to je znanstvena knjiga, ki bo služila za premišljevanje in bo dajala pravi vpogled v svet in si bo ustvarjala in utrdila njen nazor, da bo znala samostojno misliti in presoditi mnoge po nepotrebem izrečene besede in fraze, katere se meče v svet in jih morajo sprejeti samo nerazsodni ljudje. Ravno me žene smo premnogokrat najbolj neuke, zato vam ne moremo dovolj topla priporočati te važne znanstvene knjige. Ne bo služila v premišljevanje samo vam in vašim možem, ampak tudi vašim otrokom.

Cena knjige je čudo nizka. Vezana stane Din 50.— in še ta znesek se lahko poravna v obrokih do 1. novembra, to je petkrat po 10 dinarjev mesečno. Vemo, da je v današnjih časih težko za vsakega »kovača«, vendar je to taka ugodna prilika, da se izplača nekaj žrtvovati. Priporočajte jo vašim znankam, ki niso čitateljice našega lista. Ker se bo knjigo izdalo v omejenem številu, samo toliko izvodov, kolikor bo naročenih in plačanih do 1. novembra, Vas pozivljamo, da se takoj odzovete in pošljete naročilo na naš naslov, nakar

Vam bomo poslali čekovne položnice za plačilo obrokov.

Sveti viri.

Nekoliko se moramo baviti z uvodnikom, ki ga je 3. aprila 1932 prinesel »Slovenec«. V njem je poudarjeno troje:

Velika zasluga katoličanstva za osvoboditev žene.

Tragika kolektivizma je, da snuje novo družbo na osnovah materijalističnega mišljenja velike buržuazije.

Novo suženjstvo žene.

Gospodarjenje in delo ima višje smotre v prekonaravnem duhovnem redu, sicer je čisto podčloveško suženjstvo materiji.

Ozdravljenje sedanje družbe — bistvena posvetitev zakonskega soživljenja, družine, ki je prva gradbena celica družbe.

Požlahtnitev erosa — žena ni delovna žival, predmet naslade, pripomoček do karijere, ne samo orodje v službi novega kolektiva, ampak v prvi vrsti središče enodružinske skupnosti. Tajinstveno sveta erotična zveza dveh.

Neizpodbitno je, da je v prvih dobah bila žena zelo vnet propagator in pripadnik krščanstva in da si je

roča Engels: »Moje prsi so mi povzročale najstrašnejše bolečine, bila sem vsa mokra od kapljajočega mleka.« Od mleka, po katerem je doma kričal njen otrok. Ali mislite, da je bila to le bolečina preteklosti? Število dojenih otrok je med proletarijatom zelo pičlo in Rühle je izračunal, da je itak nezadostna umetna prehrana proletarskemu otroku še mnogo nevarnejša, kot otrokom imovitih slojev.

Proletarski otrok dorašča: o posebni otroški hrani, ki bi bila brez dražik, toda redilna, pač ni govora. Hrana ne zadošča niti po kakovosti, niti po množini. Najpreje mora dovolj — dobro jesti oče, ki je »rednik« družine. Za otroke navadno ne ostaja preveč. Jed sama ima premalo hranilne vrednosti. Beljakovine in mast so redke stvari v prehranjevalnem načinu proletarijata. Število otrok, ki prihajajo v šolo brez zajtrka, je veliko; prav tako ni znatno število onih, ki šele zvečer dobe kako približno pošteno hrano. Šolske statistike pač govore o tem.

Tako s prehrano. Še strašnejše pa na proletarskega otroka upliva stanovanjska beda. V prvi vrsti mora imeti vsaj za silo primerno posteljo oče, ki »zasluži«, za njim mati, šele potem pridejo otroci na vrsto. Če pomislimo, da je v Nemčiji približno en milijon ljudi brez stanovanja, da ima okrog 600.000 ljudi v Berlinu tako mala stanovanja, da jih stanuje pet v istem prostoru, da so slučajni, kjer »stanuje« štirinajst ljudi v enem prostoru, potem moremo z grozo slutiti, kaj pomenja to vse za telesni in duhovni razvoj proletarskega otroka. Malo zraka — malo zdravja. Večina proletarskih otrok spi v postelji pri starših ali skupno s štirimi drugimi otroci; ali pa spe na kocih, v košarah, na tleh. Vedno znova je opa-

žati pomanjkanje posteljnega perila, brisač, mila, zobnih krtač. Kdor je imel opravka s proletarskimi otroki, ve, da so ušivi in krastavi, ve, da imajo umazano telo, gnile zobe. Poleg tega nimajo perila, obleka je strgana, čevljev manjka. Ali je čudež, da je cela armada bolezni telesna posledica teh pri otrocih vedno stopnjevanih nadlog. Da predvsem tuberkuloza stalno narašča? Da je moral izjaviti zdravnik v Berlinu, da je 85% vseh otrok obteženih s tuberkuloznimi klicami? Da je toliko proletarskih otrok slabo raščanih, da so majhni, ne dosežajo normalne teže in velikosti, da so malokrvni, slabotni in hodijo skozi življenje obteženi s skrivljeno hrbtnico? In ali ne poslabšuje še nespamet staršev te telesne bede proletarskih otrok, o kateri se more vsakdo, ki hoče gledati, prepričati vsepovsodi in ob vsakem času. Če v že itak ozkem stanovanju kače, če izvrše zločin, da dajo otrokom alkohola? Toda otroku njegova telesna manjvrednost ne koristi. Če je 14 let star, mora stopiti v pridobitno življenje, najsi je še tako šibek, še tako slaboten. (Da proletarskemu otroku tudi pred 14. letom ni ostalo najrazličnejše delo neznano, nam bodo pokazala naslednja poglavja.) Mnogo pre zgodaj končana šolska doba, mnogo pre zgodnji vstop v pridobitno življenje, ni le duhovno, temveč tudi telesno zlo doraščajočemu proletarskemu otroku, ki ga ni mogoče nikdar več popraviti.

In kakšne so duševne posledice tega pomanjkanja, ki ga trpi proletarski otrok? Le najvažnejše naj tu označimo. Proletarski otrok pač dobro ve, da je dovolj hrane in obleke, saj vidi šolske tovariše, ki dobro jedo, so dobro oblečeni.

Vidi pa tudi starejše brate in sestre, ki se jim često bolje godi, in pa očeta, ki mu

gre vedno bolje. Toda to, česar mu življenje ne nudi, postane cilj njegovih želja. Prav mnogo in dobro jesti! Imeti lepe obleke! Pred vsem pa: zaslužiti zelo veliko denarja, da bo mogoče kupiti, kar mora sedaj tako bridko pogrešati! Biti sit, dobiti mesa, imeti lepe obleke in sedeti v topli sobi — to so sanje hrepenenj nešteti proletarskih otrok. Te otroške hrepenenja želje postanejo tako silne, da so često odločilne za sestav proletarskega življenjskega ideala. In ta se potem glasi: »Dobro jesti, dobro piti, imeti toplo izbo in biti dostojno oblečen!« Proletarski »pilhar« je to, ki dorašča. »Dobro živeti za vsako ceno, drugi naj gledajo, kje ostajajo!« Proletarski individualist je, ki se tu razvija. »Dobro jesti, in če bi mogli lastni otroci prav tako hrepenenja gledali, kot jaz očeta!« Proletarski družinski tiran je, ki ponovno dorašča. Čim večje je bilo pomanjkanje v otroški dobi, tem večje je hlepenje po vseh teh primitivnih in vendarle tako potrebnih stvareh, ki zadoste potrebam življenja. To preveliko hrepenenje po hrani in pijači, po lepih oblekah in prijetnem stanovanju lahko popolnoma zamori hrepenenje po višjih, duhovnih dobrinah.

Meščanska družba se pritožuje nad materijalizmom delavskih množic, marsikak socialist pa se prestraši brezobzirnega egoizma lastnih sodrugov. Tak materijalizem in egoizem pa nastajata že v proletarskih otrocih — morata nastajati pod uplivom njihovih gospodarskih nadlog. Meščanska družba pa nima pravice do pritožb; saj njen ustroj ustvarja pomanjkanje proletarskih otrok. Socialist naj se vpraša, kolikokrat, če je oče ali starejši brat, ni videl pomanjkanja proletarskega otroka ali pa ga je povečal z lastnim egoizmom in lastno udobnostjo. (Dalje prihodniti.)

slednje samo z njeno pomočjo utrdilo svojo pozicijo: vsekakor pa je res, da je podrejena pozicija, ki jo je ženi ravno krščanstvo odkazalo, — bila sicer po prenehanju matriarhata skupna vsemu kulturnemu svetu —, bila slabo povračilo za to neizpodbitno veliko zaslugo. Ne le v deseterih zapovedih, v katerih naj mož ne želi svojega bližnjega blaga, in takoj nato žene, katoliški pisatelji so često imenovali poroko potrebno zlo, ženo nečistnico, ki je zlo prinesla na svet. Sam Tertullian jo imenuje vrata k peklu, sv. Pavel pa pravi: Mož je podoba in slava božja, žena pa je čast možu. Marijin kult je mnogo poznejšega izvora, in tudi to, kar je v zap. svetu pozicijo žene polagoma izboljšalo ni bilo katoličanstvo, temveč prečesto v nasprotju s tem naziranjem rastoča kultura zapadnega sveta. Če bo ženi v družbi vendarle nekoč odkazano drugačno mesto, bo to prav gotovo posledica onih znanih vzrokov, ki preurejajo družbo.

Dejstvo je, da materijalističnega svetovnega nazora ni zamislil in izdelal svet velike buržuazije, ampak ga je koncipirala in utemeljila trojica: Marx, Feuerbach, Engels. Da ti temelji s temelji kapitalistične mentalitete nikakor niso sorodni, ampak so jim naravnost nasprotni, potrjuje že samo dejstvo, da materijalizem stoji na principu dinamičnosti, izpreminjanja vsega, torej tudi družabnih oblik, da nikakor ne stoji na stališču »nil novum sub sole« in da ta vera v labilnost vsakega pojava in stanja takemu svetu, kot je kapitalistični, ne more biti v prilog, prav tako ne pogojnost in vzročnost vseh pojavov. Pogoje in vzroke je možno najti in razložiti, ustvariti je možno priliko za njih odstranitev. Marksizmu je družba organizacija dela, produkcijski organizem, dočim je ideološki fundament kapitalizma ravno neorganiziranost.

Če govorimo o novem suženjstvu žene, se moramo najpreje vprašati, kaj je to »suženjstvo« prineslo ženi: jasno življensko zavest, popolno enakopravnost v zasebnem in javnem življenju, pravico odločanja o sebi, slediti svojim željam in hotenju, s tem: pravico soodločanja o svojih otrocih. Tega ni niti z največjo demagogijo mogoče imenovati: ponižanje žene v delovno žival, predmet naslade, pripomoček do karijere. In kaj ji prinaša požlahtnitev erosa, tajinstveno-sveta erotična zveza, kot imenuje pisec zakon, kakšne svobosčine ji nudi: postati v prvi vrsti središče enodružinske skupnosti, postati duša skupnosti, v kateri tvori

mož slej ko prej »glavo«. Kakšne svobosčine nudi katoliški zakon ženi? Goraj naštetih prav gotovo nobene. Pač pa dolžnost žrtvovanja svoje osebnosti. Poleg tega je treba povdariti še to, da je ravno taka rodbina podlaga kapitalističnemu svetu, ki temelji na nikdar utešeni želji po lasti in imetju, četudi bi bilo pridobljeno z neštetimi žrtvami. Treba je ločiti teoretični materijalizem in idealizem od praktičnega idealizma in materijalizma.

Zadovoljni »pilhar« je prepričan, da višje bitje čuva nad njegovo samoljubnostjo, lenobo, željo po prežvekovanju, da čuva nekdo to njegovo manjvrednost. Marsikak materijalist pa je življenje žrtvoval za svojo idejo.

Smotri, ki jih ima ta nazor, res niso »višji v prekonaravnem duhovnem redu«, pač pa vsi usmerjeni k razvoju in rasti človeške družbe. Materijalna produkcija in njena sredstva tvorijo eksistenco človeške družbe. Pogoj njene rasti je razvoj produkcije, stopnjevana moč človeka nad naturo, dvig produktivnosti človeškega dela. Šele na tej podlagi je mogoče človeku miselno delo, ker mu daje časa, je možna rast takozvane duhovne kulture. Ta nazor nikakor ne zanika ideje, on jo le razlaga iz življenskih pogojev družbe in je ne stavlja v negotovost prekonaravne sfere. Zanj je važna praktično idealna ureditev družbe.

H koncu bi bilo potrebno omeniti še to, da ne odgovarja dejstvu trditve, da je družina edina podlaga skupnosti. Kakor vse, je tudi družabni pojav podvržen razvoju. Šele v 9. stoletju se je udomačil običaj cerkvene poroke in šele v 16. stoletju je Trientinski koncil proglasil zakon za zakrament katoliške cerkve. Vprašanje je torej le, ali je to res najidealnejši temelj, ali je edino ta statičen v življenju in ni sposoben razvoja, v katerem bi bilo več odkritosti, naravnosti in nravnosti, kot tajinstvenosti?

Vzgoja k samostojnosti in samozaupanju.

Naši otroci naj postanejo svobodni, samostojni ljudje. To želimo in zahtevamo od njih. Kaj pa žele oni od nas? Da jih vzgajamo k samostojnosti, odgovornosti in samozaupanju. Ljudje, ki znajo že zgodaj rabiti svojo voljo, jo preizkušati in brzdati, bodo mogli z njo razpolagati. Samo ljudje, kateri imajo svojo voljo v oblasti, se more-

jo zavedati odgovornosti, ki jo sprejemajo z udejstvovanjem volje. In le taki ljudje, ki najdejo soglasje med voljo, dejanjem in odgovornostjo, si vzgoje veliko, nevarljivo samozaupanje. To je tudi predpogoj pogumne vdanosti visokemu smotru, zvestemu vztrajanju v težkih bojih, polnih žrtev, npravne moči trdnega zaupanja v zmago. Zato težko greši nad svojimi otroki in nad svojim razredom, kdor sili otroke k trajni odvisnosti, utesnjuje njihovo voljo in hromi njihovo samostojno odločitev. »Oče, ali smem?... Mati, ali dovoliš?... to je prepovedano... to je dovoljeno«, s takimi žičnimi ovirami dresiramo otroke, a jih ne vzgajamo. V velikih vprašanjih preudarjaj skupaj z otrokom, skušaj pridobiti njegovo razsodnost in prepričanje, toda ne zapiraj se načelno njegovim dokazovanjem, zadnjo besedo imaš itak ti in tedaj smeš, če je potrebno, tudi ukazati. V malenkostih pa pusti otroku prosto roko. Razvijal se bo v samostojnosti in bo postal svobodna, pogumna, samosvoja osebnost.

»Danes boš oblekla zeleno obleko,« veli mati hčerki. »Raje bi imela belo, ker je lažja in se bolje počutim v njej ob tej vročini.« odvrne deklica. »Ne, zeleno oblečeš!« »Toda zakaj?« »Zato. In nobene besede več.« »Pametneje je sicer obleči belo obleko,« si misli natihem mati, »otrok ima prav.« Toda že je ukazala in zdí se ji, da bi škodovalo njeni avtoriteti, če bi odnehala. Tako ostane pri zeleni obleki, ki je debela in nerodna. Toda, kar je smatrala mati za avtoriteto, je le trma in otrok bo postal pozneje cunjia ali pa zajedljiv in piker človek.

Dvanajstletna deklica je silno rada čitala knjige. Mati pa je menila, da mora plesti, kvačkati, šivati in ji ne dovoli čitati. Deklica pa si je kljub temu skrivaj izposojevala knjige in jih je čitala. Ko jo mati zopet zaloti pri knjigi, je bil seveda sodnji dan. Toda zakaj deklica ni ubogala matere? Iz trme in upornosti? Ne, to je bil izraz trdne, neuklonljive volje, ki je hotela doseči svoj cilj. Pametna mati bi bila izprevidela in namesto kazni bi rekla: »Če tako ljubiš knjige, čitaj jih. Ničesar nimam proti temu, če le ne zanemaraš drugega dela.«

Otroci naj poizkušajo, naj tvegajo. To je vaja v srčnosti, v udejstvovanju in spretnosti. Bolje je naučiti otroka na uporabo škarij, nego mu jih braniti. V neopaženem trenutku bi jih mogel vzeti v roke in ker jih ni vaje, bi se kaj lahko ranil z njimi. Otroci, tudi deklice, naj plezajo, naj plavajo, vse, kar bodo rabili v življenju. Otrok, ki je vaje samostojnosti, se ne ponesreči tako kmalu, kakor oni, ki je vedno pod nadzorstvom.

Odrasli naj se ne menijo za prepire med otroki; če niso resni in trajni spori, se otroci že sami poravnajo. Ako se zavzemamo za lastnega otroka, mu večamo občutljivost in ga delamo domišljavega, kar je škodljivo za njegovo poznejše življenje, ki mu gotovo ne bo prizanašalo z udarci.

Mnogokrat se sliši mnenje, da je treba zlomiti voljo otrokova, da je najboljša ona vzgoja, ki navaja otroka podrejeni voljo odraslim. Neglede na to, da je vsaka tiranija krivična, je to mnenje nesmiselno, ker otrok ne more podrediti, česar nima. S tem ga oviramo, da ne more razvijati lastne volje in grešimo nad njim. Nikoli nima časa in prilike, da bi se preizkušal, da bi spoznal lastno moč in njene meje, ker je vedno oviran in tiraniziran od odraslih.

V vlaku se pelje majhen deček s svojo materjo. Deček gleda živahno skozi okno, sede na klop, oponaša sopihanje lokomotive. Toda mati pazi strogo nanj, rada bi, da bi sedel »lepo olikano«, kakor drugi, brez zanimanja, topo. Na njeno neprestano opominjanje se oglasi prijazen sopotnik: »Pustite ga, naj se zabava, saj ne moti nikogar.« Mati pa odvrne: »In četudi ne moti, njegova ne sme veljati.« Ubogi otrok!

»Tega ne razumeš!« od vseh strani dobi to otroku, mati, oče, starejši brat, vsi mu dopovedujejo to. No, pa neče ničesar več razumeti in pričinja verovati v svojo omejenost. »Ti si še premajhen!« Tudi to je omalovaževanje otroka, v tem je občutek, da je nekaj manj, slabejši, manjvreden od odraslih. Toda ali ne vrši življenjske naloge v svoji šibkosti prav tako kakor odrasli z razvitimi silami? In, ali nima kot preobilje neizrabljenih čutov, nerazočarane brezskrbnosti, svežega zanimanja za vse, kar se dogaja okoli njega?

In še nekaj važnega! Dajaj otroku vedno poguma, prepričaj ga, da je zmožen v življenju nekaj doseči in varuj ga strahu. Strah pred parkljem, pred palico, pred kaznijo se izpremeni v strah pred življenjem sploh. Utruj ga v razredni skupnosti in solidarnosti in dopoveduj mu, da je življenje naloga, ki jo izvršimo, če si le upamo.

Hčerka je razbila kozarec. Starši je niso topli, bili so preveč izobraženi. Toda, karkoli je vzela mala hčerka v roko, je donelo od vseh strani: »Če le ne bo razbila, naša mala nerodnica!« »Nikar ne prijemaj, ker si tako nerodna.« Nekega dne prinese deklica pladenj s posodo. »Padlo ji bo,« je bilo zopet mnenje domačih. In res — že je ležala posoda v črepinjah. Kar je vzela deklica v roko, se ji je ponesrečilo, zakaj vcepljeno ji je bilo prepričanje: »Saj mi ne more uspeti, ker sem tako nerodna.« In tako je ostala nerodna, toda ne zaradi okornih prstov, temveč zaradi nespametnih, neuvidevnih staršev.

Slika črne bede.

Maribor, 16. marca.

Prizor se je odigral v Turnerjevi ulici. Stanovala je tam rodbina pleskarskega pomočnika Julija Šugmana. Oče, mati, štirje nedorasli otroci — deca — med poldrugim in sedmim letom. Skromno se je živelo, dokler

je oče imel delo. Pa je bilo to še davno, samo spomin je ostal otrokom na one lepe dni, ko je bilo kruha do sitedga. Potem je ostal oče brez dela. Črna beda je pritisnila, izginjalo je iz stanovanja vse, kar se je dalo pogrešati, da je bilo za sproti živeti. Še huje zlo je zadelo rodbino — zbolela je žena, mati; pomanjkanje in beda sta jo vrgli na posteljo. Čez zimo je obvarovala rodbino pogina Pomožna akcija, ki jim je dala prehrano ter nekaj sredstev za najnujnejše življenje; toda za stanovanje ni bilo. Po vrhu se Šugman ni razumel s hišnim gospodarjem in posledica vsega je bila — odpoved stanovanja. Kam naj se obrne brezposeln človek z družino, kje naj išče stanovanja? Šugman je ostal v stanovanju, dokler se je dalo, dokler ni prišla sodna deložacija.

Bilo je v sredo, 13. aprila, ko so deložirali Šugmana. Ker se je bilo bati, da se bo obupan človek dejansko postavil v bran, je spremljala sodno osebje skupina policistov. Šugman se je moral vdati premoči ter gledati, kako so nosili sodni organi kos za kosom bornega pohištva na ulico. Za pohištvo je morala še jokajoča deca pod mrzlo in deževno aprilsko nebo in nazadnje je ostala v praznem stanovanju samo še bolnica, priklenjena na posteljo. Zanesli so končno posteljo z bolnico vred na prosto...

Občina je rešila rodbino pogina. Bolno ženo z najmanjšim otročičkom so spravili z rešilnim avtomobilom v bolnišnico. Dva otroka sta bila oddana v dečji dom, enega so vzeli k sebi usmiljeni ljudje. Ostal je samo še oče, in gledal, kako so mu raztrgali družino ter odtaval obupan po svetu.

In takih prizorov bo kmalu še več... Deložacij je prijavljenih cela kopica, sami brezposelni ljudje. Zasilna stanovanja mestne občine so prenapolnjena, na tesnem prostoru par kvadratnih metrov žive v zasilnih barakah dve-tri rodbine.

Tako je poročal »Slovenec« 17. IV. t. l.

Vojn se vesele.

Kolikor več ljudi je bilo v svetovni vojni ubitih, toliko bolj so se dvigale delnice tovarn, ki so izdelovale orožje in municijo.

Tudi danes, ko vojna neusmiljeno divja na daljnem vzhodu in ko v tamošnjih strelskih jarkih in mestih umira nešteto Kitajcev in Japoncev, si manejo kapitalisti zadovoljno roke.

Nemški kapitalistični list »Deutsche Bergwerkzeitung« je pred kratkim zadovoljno poročal:

»Svetovne borze zro na dogodke na daljnem vzhodu, ne samo s čudovitim mirom, marveč celo z nekim radostnim upanjem, ki se z naraščanjem komplikacij okoli Šanghaja še vedno večja.

Mi vidimo z vsakim razširjanjem konflikta krožiti vedno nove delnice in udruženja surovin. Po informacijah iz Pariza, upa tamošnja efektivna špekulacija na ugoden učinek vzhodnoazijskega konflikta na svetovno krizo.«

Taki so upi in tolažba kapitala.

Politično pustolovstvo in delo strokovnih organizacij.

Karl Marks pravi: »Nikdar se ne smejo strokovne organizacije spravljati v zvezo s političnim društvom, kadar imajo vršiti svoje naloge; če se to zgodi, pomeni to, da jim daste smrtni udarec.«

Večkrat smo že poudarjali, da je delo strokovnih organizacij predvsem socijalnopolitično. To se pravi, da se strokovne organizacije bore za izboljšanje svojega socijalnega položaja v razmerah današnje človeške družbe. Če so slabe plače, se bore za boljše; če je predolg delavnik, se bore za krajši, če niso socijalno zavarovani, se bore za socijalno zavarovanje, in če je kriza, če so nezaposleni, tedaj se zopet bore za odredbe in ukrepe, ki bi odpravili nezaposlenost in socijalno bedo delavstva itd.

To so v glavnem naloge praktične vrednosti, ki jih imajo svobodne strokovne organizacije.

Zadnja leta pa imamo veliko gospodarsko krizo, ki je sicer posledica slabe gospodarske politike. Milijone delavcev živi v največji bedi. Tu mora biti pač naloga strokovnih organizacij, da bedo omilijo, oziroma se bore za reforme, ki odpravi to mižerno stanje. Kadar je nezaposlenost velika, nima mesta splošna lokalna ali religiozna stavka, ker ta le povečuje bedo in koristi kapitalizmu. Demonstracija sama ne more mnogo zaleči in tudi ne razmer izpremeniti, ker so politične in gospodarske sile na oni strani velike. Demonstracije imajo torej samo politični pomen, ki še ne izpremene krivičnega sistema gospodarstva.

Strokovne organizacije morajo v današnjih razmerah zahtevati pred-

vsem naslednje: posredovanje dela, skrajšanje delovnega časa, ureditev smotrenega gospodarstva potom organizacije produkcije in konzuma, razbremenitev v indirektnih davkih, pocenitev prometnih sredstev, prepoved akordantstva, pametno delitev dela, pospeševanje produktivne in konzumne možnosti. Samo te druge zahteve delavstva utegnejo izboljšati položaj delavstva v sedanjem gospodarskem sistemu. Seveda je še mnogo vprašani, kakor neproduktivno delo, mrtvo nalaganje kapitala in dela, ki jih bo moral razvoj revidirati. Marks je torej mislil, da politični puči v delavskih strokah ne morejo koristiti, pač pa škodovati. Strokovne organizacije so lahko socijalistične, niso pa politično orožje, s katerim bi se dosegali uspehi. Borba za izboljšanje socijalnega položaja delavstva v strokovnih organizacijah ni borba za novi svetovni nazor, ampak le borba za opravičene konkretne zahteve. Zato se beda strokovno organiziranega delavstva v konkretni borbi ne sme izrabljati politično.

RAZGLED PO SVETU.

Žensko gibanje v Birmi

Tajnica indijske ženske zveze, sodružica May Oung, ki je obenem z gospo dr. Welt-Straussovo pri vseazijski konferenci zastopala vprašanje pripadnosti poročene žene, je bila edini ženski član »Birma Round Table Conference« (Birmske konference pri okrogli mizi), ki je nedavno zaključila svoje zasedanje v Londonu. Sodružica Oung je porabila ves svoj vpliv za to, da zajamči nova ustava, ki jo obljubujejo njeni domovini, ženam polno državljansko enakopravnost. Na eni od zadnjih sej te konference je rekla med drugim tudi to-le: »Med konferenco se je mnogo govorilo o enakopravnosti gotovih manjšinskih skupin. Obljubljeno je bilo, da bo vodila indijska ustava o tem račune. Isto zahtevamo tudi me žene, z ozirom na naše lastne zahteve, ker je naša vloga v življenju te dežele važnejša od vseh manjšinskih skupin...«

Pri nekem sprejemu v Wartwick-klubu, ki je bil prirejen njej na čast, je nazorno očrtala položaj žene v Birmi. Prebivalstvo se do 80 odstotkov bavi s poljedelstvom in mnoge žene delajo ob boku svojih mož v gospodarstvu. Birma je dežela

majhnih in najmanjših gospodarstev, katerih lastnice in upraviteljice so zelo često same žene. Dasi so si žene pridobile šele 1929. leta pravico do glasovanja, je vendar ta država že davno priznavala ženam pravico do lastnine. Tako so si žene priborile mnogo poklicev in one delajo večinoma v pogledu nameščenja in plač pod istimi pogoji kakor moški. Žene v Birmi se lahko pohvalijo, da deluje v njihovi državi žena kot sodnik, kateri poklic je za žene v mnogih evropskih državah še nedopusten. Ona dobiva enako plačo kakor njeni tovariši. V novejšem času je ta dežela stopila v nov stadij razvoja v industrijsko deželo. Majhna podjetja se umikajo večjim in to je prineslo v življenje žene znatno izpremembo. Bolj kakor kdajkoli je potrebno, da se žene organizirajo, da bodo dorastle tem spremembam, ki se bližajo. Med ostalim so začele ženske pripravljati tudi ustanovitev posebne ženske stranke.

Žensko delo na Japonskem.

Japonec Shunzo Joshisaka je priobčil nedavno v časopisu »The Asiatic Review« v Londonu zanimiv članek o ženskem delu na Japonskem. Navedene številke niso ravno dobro znamenje za socialne razmere, ki vladajo na Japonskem. V japonskih rudnikih dela zdaj 33.000 žena pod zemljo. Število ženskih tovarniških delavk znaša nad 1 milijon. Od leta 1933 bo pa vsekakor nočno delo odpravljeno in bo prav tako tudi delo ženskih delavcev pod zemljo v rudnikih z zakonom prepovedano. Na glavnih kolodvorih velikih mest je zaposlenih vedno mnogo žensk kot nosilcev prtljage, kar je tudi delo, ki je za žene skrajno težko in škodljivo zdravju. V Tokiju in Osaki je približno 2500 avtobusnih sprevodnic. Večina njih je strokovno organiziranih in so si s tem pridobile gotove pravice in svoboščine.

Za letošnji 8. marec

so pripravili v sovjetski Rusiji več tisoč predavanj, ki jim je prisostvovalo rusko ženstvo v velikih množicah, kajti vse žene lahko končajo tega dne svoje delo 2 uri prej, da se udeleže proslave svojega dne. V mnogih mestih in večjih krajih po deželi bodo otvorene tega dne nove bolnice in okrevališča.

Posebno velik pomen ima ženski dan za azijske republike sovjetske

Nabirajte že sedaj člane za Cankarjevo družbo, da v jeseni zopet knjige ne bodo zmanjkale, kakor so lani! 20 Din ni tak znesek, da bi se ne mogel plačati že sedaj!

Rusije. Prizadevanje, da se odstrani žensko zastiral kot preostanek haremov in srednjeveških predsodkov, je doseglo sicer znaten uspeh, toda cilj še vedno ni dosežen. Često se dogaja, da nasprotuje tem reformam baš ženske. Zato so ženska zborovanja v mestih, kakor sta Samarkand in Taškent, mnogo večjega pomena, kakor drugod. Na takih zborovanjih se bije boj za odstranitev ženskih zastiral, proti porokam mladoletnih in za politično svobodo žensk. Kakor druga leta, bodo tudi letos goreli v azijskih mestih veliki kresovi, na katerih bodo sežigali ženska zastirala v znak napredka ženskega sveta.

Sodružice! Naročnice!

Javljamo Vam, da smo izgubile zopet eno sodružico, zavedno ženo-proletarko

Terezijo Špilerjevo

v Trbovljah. Tudi ona je bila od vsega početka med onimi, ki pomagajo graditi našo stavbo, in se ni strašila boja, povsod je bila prva na braniku za naše ideje. Vse, ki smo jo poznale, kakor tudi vse ostale, si jo vzemimo za vzgled ter jo obdržimo v trajnem spominu. Svojem izrekamo naše sožalje!

Centralna Uprava Zveze delavskih žen in deklet v Ljubljani.

Tiskovni sklad. Članice podružnice Ptuj so nabrale znesek Din 20.— za tiskovni sklad, za kar jim lepa hvala!

OPOZORILO!

Poravnajte svojo naročnino po položnici, katero smo Vam priložili v št. 1. Izpolnite svoje obveznosti!

UPRAVA.